

HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE ŽUPANIJA

- Uvodno
- Sastavnice i izračun indeksa
- HGK indeks gospodarske snage po godinama
- Zaključno

IZDAVAČ
Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA
Luka Burilović

PRIPREMIO
Sektor za financijske institucije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize
tel.: +385 (0)1 4828 373
fax.: +385 (0)1 4561 535
e-mail: makroekonomija@hgk.hr
web: hgk.hr

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I PRIJELOM
Privredni vjesnik d.o.o.

Zagreb, siječanj 2019.

UVODNO

Različiti ekonomski pokazatelji poput BDP-a, zaposlenosti, plaća, pokazuju znatne razlike među županijama RH, ali pritom pokazuju i različite poretke županija na ljestvicama prema tim pokazateljima. Stoga se javila potreba izrade skupnog pokazatelja kojim bi se objedinili raspoloživi podaci i dobio poredak koji bi prikazao stvaran odnos u razini razvijenosti među županijama RH.

Takvu potrebu prepoznala je i Hrvatska gospodarska komora, odnosno Sektor za financijske institucije i ekonomske analize HGK, koji je 2016. godine prvi put izradio analizu gospodarstava županija i u sklopu te analize Indeks gospodarske snage županija. Ovaj indeks objedinjuje najvažnije raspoložive ekonomske pokazatelje kroz njihov trogodišnji prosjek, uzima u obzir njihovu relativnu snagu pri određivanju konačnog pokazatelja te u konačnici pokazuje ukupni položaj pojedine županije u odnosu na prosjek RH.

U ovoj su analizi na jednome mjestu prikazani HGK indeksi gospodarske snage izrađeni u posljednje tri godine, ukratko su interpretirani rezultati izračuna za svaku godinu te je napravljena usporedba rezultata i poretka županija po godinama.

SASTAVNICE I IZRAČUN INDEKSA

HGK indeks gospodarske snage županija kompozitni je pokazatelj koji se računa kao zbroj ponderiranih osnovnih gospodarskih pokazatelja u trogodišnjim prosjecima i demografskih projekcija, pri čemu se svaki od tih pokazatelja izražava indeksom u odnosu na prosjek RH. Sumiranjem tih pokazatelja dobiva se ukupan indeks koji pokazuje stupanj gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija, odnosno njihovo odstupanje od prosjeka Republike Hrvatske (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je pojedina županija iznad prosjeka, dok vrijednost niža od 100 znači da je pojedina županija ispod prosjeka Republike Hrvatske). Time se ujedno definira i međusobno pozicioniranje županija, što bi trebalo pridonijeti aktivnijoj regionalnoj ekonomskoj politici. Konačno, ovim se sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja dobiva analitička podloga za praćenje promjena u stupnju gospodarske razvijenosti županija (indeks se može ažurirati novim podacima).

Pri izračunu HGK-ova indeksa gospodarske snage županija koristi se idućih sedam pokazatelja:

- BDP po stanovniku
- ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom
- prosječne neto plaće
- neto dobit poduzetnika po zaposlenom
- prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom
- stopa nezaposlenosti
- projekcije rasta stanovništva

Sve su to podaci Državnog zavoda za statistiku ili Fine koja ih prikuplja godišnjim financijskim izvještajima, dakle radi se o službeno objavljenim podacima. Jedino se kod projekcija stanovništva koriste procjene Ekonomskog fakulteta u Zagrebu te savjetnika predsjednice RH za demografiju. Pri korištenju službenih podataka važno je napomenuti da se dio njih obrađuje prema središtu tvrtke pa stoga ne daju točnu sliku teritorijalne rasprostranjenosti. To se ipak ne odnosi na BDP per capita koji ima najveći ponder pri izračunu Indeksa, a proizvodnju roba i usluga prati prema mjestu njihova nastanka.

HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE PO GODINAMA

Prvi indeks gospodarske snage je pokazao da su se samo Grad Zagreb, Istarska i Primorsko-goranska županija nalazile iznad prosjeka RH, dok je preostalih osamnaest županija bilo ispod prosjeka, što je ponajprije posljedica snažnog utjecaja Grada Zagreba na prosjek RH. Najniže su pozicionirane Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska i Požeško-slavonska županija koje su se nalazile na približno 70% prosjeka RH. Promatrano po pojedinim pokazateljima, najveće razlike između prvog i posljednjeg mjesta u poretku zabilježene su kod neto dobiti poduzetnika po zaposlenom, stope nezaposlenosti te BDP-a per capita koji kao agregatni pokazatelj ima najveći ponder kod izračuna indeksa. Najmanja razlika istovremeno je zabilježena kod demografskih procjena s obzirom na to da su i za veliku većinu županija i za RH predviđeni negativni demografski trendovi.

Tablica 1: HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE ŽUPANIJA I NJEGOVE SASTAVNICE U 2016. GODINI

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2011, - 2013, indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2012, - 2014,, indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2013, - 2015,, indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2013, - 2015,, indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2013, - 2015,, indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2013, - 2015,, indeksi, prosjek RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2030, /2013,	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	179,3	116,7	131,8	130,9	104,6	199,6	102,6	149,3
Istarska	124,5	98,9	84,4	143,4	140,7	178,1	98,7	127,2
Primorsko-goranska	124,8	100,1	74,3	72,0	89,5	126,5	92,0	105,1
Varaždinska	80,9	80,2	77,8	61,1	144,3	139,8	89,8	96,2
Dubrovačko-neretvanska	95,9	98,8	64,5	105,4	69,9	100,8	94,9	93,1
Zagrebačka	75,8	95,5	113,8	80,9	95,6	102,4	97,8	92,5
Zadarska	79,5	96,4	75,6	84,7	103,1	100,4	100,4	91,1
Koprivničko-križevačka	88,0	92,6	81,5	75,7	100,7	92,6	91,3	90,1
Međimurska	81,9	81,5	61,3	58,8	111,7	121,1	93,7	89,2
Karlovačka	74,7	95,9	70,6	123,8	87,9	83,2	78,5	85,5
Krapinsko-zagorska	61,0	85,9	76,3	74,5	134,6	104,8	88,0	85,4
Splitsko-dalmatinska	77,0	95,1	75,1	88,6	59,2	76,3	99,0	82,2
Šibensko-kninska	77,0	92,6	69,6	71,9	77,0	85,6	81,5	80,3
Sisačko-moslavačka	78,3	93,2	72,5	38,3	155,9	59,8	68,0	79,6
Osječko-baranjska	79,2	91,6	84,6	62,1	81,3	64,1	86,0	79,2
Ličko-senjska	76,4	90,9	58,5	54,4	50,3	88,9	82,7	75,0
Vukovarsko-srijemska	58,9	87,1	97,4	70,9	81,5	58,7	76,9	72,6
Brodsko-posavska	56,9	88,3	66,1	49,4	106,4	59,6	81,1	70,0
Požeško-slavonska	59,7	87,3	57,8	47,0	71,6	71,6	84,5	68,5
Virovitičko-podravska	60,0	84,3	67,5	49,0	82,9	57,2	83,1	68,2
Bjelovarsko-bilogorska	67,0	84,1	65,5	41,5	45,9	67,6	80,7	66,9

Izvor: DZS, FINA, Ekonomski fakultet: "Demografski scenariji i migracije", izračuni HGK

Napomena: Polja sa zelenom podlogom pokazuju dvije najbolje rangirane županije po pojedinom pokazatelju (stupcu), dok polja sa crvenom podlogom pokazuju dvije županije najlošije rangirane po tom istom pokazatelju (stupcu).

U drugoj godini izračuna Indeksa stanje je ostalo gotovo neizmijenjeno. I dalje su iznad prosjeka bili samo Grad Zagreb i navedene dvije županije, dok su županije ispod prosjeka tek u manjoj mjeri zamijenile mjesta u poretku. Najveća promjena zabilježena je kod Osječko-baranjske županije koja je skočila za tri mjesta u poretku, a može se napomenuti i da je Varaždinska županija gotovo dostigla prosjek RH. Začelje je preuzela Virovitičko-podravska županija, ali su posljednje tri županije i dalje bile vrlo ujednačene u odnosu na prosjek. Stopa nezaposlenosti je u 2017. godini bila kriterij po kojem su se bilježile najveće razlike među županijama RH iako su u svim županijama zabilježeni pozitivni trendovi u kretanju ovog pokazatelja. Pri izračunu Indeksa koristi se trogodišnji prosjek, ali se radi isticanja velikih razlika kod ovog pokazatelja može istaknuti da je stopa registrirane nezaposlenosti u 2016. godini varirala između 8,2% u Gradu Zagrebu i čak 32,7% u Virovitičko-podravskoj županiji.

Tablica 2: HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE ŽUPANIJA I NJEGOVE SASTAVNICE U 2017. GODINI

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2012. - 2014. indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2013. - 2015., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2014. - 2016., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2014. - 2016., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2014. - 2016., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2014. - 2016., indeksi, RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2021. /2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	177,8	116,9	130,5	132,6	102,6	201,3	100,9	147,6
Istarska	124,2	99,0	86,4	138,4	140,7	187,5	98,8	127,3
Primorsko-goranska	125,8	99,9	76,1	71,8	88,4	127,7	97,0	105,5
Varaždinska	82,0	80,4	77,8	57,9	149,4	155,1	98,1	99,6
Zagrebačka	76,5	96,2	118,7	89,9	100,7	105,9	102,3	95,2
Dubrovačko-neretvanska	97,8	99,2	66,4	100,4	64,8	96,9	98,4	92,1
Zadarska	80,0	95,7	76,9	86,2	100,8	103,9	102,1	91,3
Međimurska	83,5	81,9	62,1	59,2	112,0	128,6	97,9	91,0
Koprivničko-križevačka	86,3	92,4	82,8	79,5	100,7	96,1	96,5	90,7
Krapinsko-zagorska	62,5	86,0	74,9	76,2	132,6	109,4	97,0	87,1
Karlovačka	75,0	94,5	72,0	110,2	92,7	82,6	90,2	85,8
Osječko-baranjska	79,1	91,5	85,6	66,1	88,3	61,5	96,1	80,9
Splitsko-dalmatinska	76,7	94,4	76,2	82,8	62,1	74,2	98,1	80,8
Sisačko-moslavačka	76,3	92,4	73,2	36,7	146,3	56,8	87,1	79,7
Šibensko-kninska	78,2	92,5	66,0	62,4	60,2	82,0	89,2	77,6
Vukovarsko-srijemska	58,4	86,8	103,4	86,7	92,0	57,7	92,3	77,3
Ličko-senjska	76,4	91,0	61,2	69,6	52,0	83,2	85,6	76,0
Brodsko-posavska	56,6	88,1	67,3	47,2	108,7	60,9	93,4	71,6
Bjelovarsko-bilogorska	67,6	84,0	65,5	41,3	49,0	64,6	91,8	68,0
Požeško-slavonska	58,8	86,2	57,5	44,0	68,6	72,7	89,5	67,9
Virovitičko-podravska	58,3	83,6	65,0	48,6	81,0	54,8	92,3	67,7

Izvor: DZS, FINA, izračuni HGK

Napomena: Polja sa zelenom podlogom pokazuju dvije najbolje rangirane županije po pojedinom pokazatelju (stupcu), dok polja sa crvenom podlogom pokazuju dvije županije najlošije rangirane po tom istom pokazatelju (stupcu).

Prošlogodišnji izračun indeksa je ponovo pokazao tek male promjene u odnosu na prethodnu godinu. Varaždinska županija se pridružila županijama koje se nalaze iznad prosjeka RH te im je broj povećan na četiri, županije sa začelja su zadržale svoje loše pozicije, a dio ostalih županija je poboljšao ili pogoršao svoja mjesta u poretku. Pritom je najveća promjena zabilježena kod Vukovarsko-srijemske županije, koja je u odnosu na prethodnu godinu skočila za pet mjesta, zahvaljujući znatnom povećanju prihoda na inozemnom tržištu po zaposlenom. Po ovom je pokazatelju ujedno zauzela najbolju poziciju u odnosu na prosjek RH. Izvoz Vukovarsko-srijemske županije u 2017. godini temeljio se na proizvodima prerađivačke industrije koji su činili 77% ukupnog robnog izvoza te županije.

Tablica 3: HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE ŽUPANIJA I NJEGOVE SASTAVNICE U 2018. GODINI

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2013. - 2015. indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2014. - 2016., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2015. - 2017., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2015. - 2017., indeksi, RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2021. /2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	176,8	117,4	129,5	133,0	99,7	206,8	100,9	147,8
Istarska	124,8	99,1	87,5	126,1	144,3	204,9	98,8	129,3
Primorsko-goranska	123,3	99,8	78,4	74,4	88,9	132,7	97,0	106,1
Varaždinska	83,1	81,1	78,0	57,7	149,2	174,2	98,1	102,9
Zagrebačka	77,2	96,7	120,5	96,3	100,1	112,6	102,3	97,2
Međimurska	84,5	82,1	63,9	60,1	109,4	137,7	97,9	92,7
Zadarska	80,5	94,9	77,7	93,2	97,8	106,6	102,1	92,2
Dubrovačko-neretvanska	99,8	100,0	67,7	102,6	64,5	90,7	98,4	92,2
Koprivničko-križevačka	84,4	92,0	83,7	73,4	102,3	101,6	96,5	90,6
Krapinsko-zagorska	63,8	85,5	75,0	77,6	126,2	117,1	97,0	88,1
Vukovarsko-srijemska	58,5	86,1	112,3	96,6	156,1	56,8	92,3	85,4
Karlovačka	75,2	93,6	73,0	105,8	92,9	81,3	90,2	85,2
Splitsko-dalmatinska	77,0	94,1	77,1	83,7	62,1	70,1	98,1	80,4
Osječko-baranjska	79,4	90,9	84,6	60,3	93,1	58,6	96,1	80,3
Šibensko-kninska	78,6	92,5	65,8	70,3	53,8	76,5	89,2	77,0
Sisačko-moslavačka	74,0	92,3	73,2	39,7	128,7	52,5	87,1	76,9
Ličko-senjska	76,6	89,9	64,4	74,4	55,4	77,2	85,6	76,2
Brodsko-posavska	56,4	88,7	68,2	51,9	114,8	62,5	93,4	73,0
Bjelovarsko-bilogorska	68,4	84,1	66,3	42,6	53,0	61,8	91,8	68,5
Požeško-slavonska	58,0	86,2	58,2	43,5	64,9	73,9	89,5	67,5
Virovitičko-podravska	56,6	83,0	64,9	47,9	80,2	51,6	92,3	66,5

Izvor: DZS, FINA, izračuni HGK

Napomena: Polja sa zelenom podlogom pokazuju dvije najbolje rangirane županije po pojedinom pokazatelju (stupcu), dok polja sa crvenom podlogom pokazuju dvije županije najlošije rangirane po tom istom pokazatelju (stupcu).

**Tablica 4: PROMJENE RANGIRANJA ŽUPANIJA PREMA HGK INDEKSU
GOSPODARSKE SNAGE U RAZDOBLJU 2016. - 2018.**

Županija	Promjena pozicije prema indeksu, 2017./2016.		Promjena pozicije prema indeksu, 2018./2017.	
	Smjer promjene	Broj mjesta promjene	Smjer promjene	Broj mjesta promjene
Grad Zagreb	●	0	●	0
Istarska	●	0	●	0
Primorsko-goranska	●	0	●	0
Varaždinska	●	0	●	0
Zagrebačka	↑	+1	●	0
Međimurska	↑	+1	↑	+2
Zadarska	●	0	●	0
Dubrovačko-neretvanska	↓	-1	↓	-2
Koprivničko-križevačka	↓	-1	●	0
Krapinsko-zagorska	↑	+1	●	0
Vukovarsko-srijemska	↑	+1	↑	+5
Karlovačka	↓	-1	↓	-1
Splitsko-dalmatinska	↓	-1	●	0
Osječko-baranjska	↑	+3	↓	-2
Šibensko-kninska	↓	-2	●	0
Sisačko-moslavačka	●	0	↓	-2
Ličko-senjska	↓	-1	●	0
Brodsko-posavska	●	0	●	0
Bjelovarsko-bilogorska	↑	+2	●	0
Požeško-slavonska	↓	-1	●	0
Virovitičko-podravska	↓	-1	●	0

ZAKLJUČNO

Razvijenost županija RH i međusobni odnos te razvijenosti mogu se promatrati kroz različite pokazatelje. Primjerice, korištenjem BDP-a per capita koji je glavni pokazatelj i pri usporedbi regionalne razvijenosti EU i njezinih NUTS 3 regija. Međutim, ipak je potreban pokazatelj koji objedinjuje više pojedinačnih pokazatelja i daje realniju, skupnu sliku regionalne razvijenosti.

Ta slika, dobivena HGK-ovim indeksom gospodarske snage, pokazuje velike razlike među županijama RH, veliku gospodarsku snagu Grada Zagreba i njegov snažan utjecaj na prosjek RH, ali i znatno zaostajanje nekih manjih, pretežno slavonskih županija u odnosu na ostale.

Indeks gospodarske snage pokazuje nisku razinu snage gospodarstava pojedinih županija, ali im ipak daje mogućnost za isticanje pokazatelja prema kojima su u boljem položaju u odnosu na druge županije, odnosno u odnosu na prosjek RH. Indeks također nudi mogućnost da se promatranjem razine pojedinih pokazatelja, unatoč zadržavanju lošijih pozicija na ljestvici, uočiti približavanje prosjeku RH, što govori o prisutnosti pozitivnih trendova na razini pojedinih županija.

Na osnovi indeksa nije dovoljno samo konstatirati stanje već je potrebno ukupnom nacionalnom i lokalnom regionalnom politikom dodatno poticati razvoj manje razvijenih županija radi približavanja onim razvijenijima, ali i radi ostvarivanja većeg rasta na nacionalnoj razini. Pritom je vrlo bitno i korištenje fondova Europske unije kojima je u velikoj mjeri i cilj smanjivanje regionalnih razlika.

Regionalni razvoj postaje izrazito bitan i kroz prizmu nepovoljnih demografskih trendova. Ostvarivanje umjerenog dinamičnog rasta poput onog posljednjih godina nije dovoljno da bi se zaustavili trendovi starenja stanovništva, povećanja negativnog prirodnog prirasta i snažnih emigracija prisutnih posljednjih godina, a demografska kretanja i kretanja na tržištu rada postaju sve važniji čimbenici ukupnih ekonomskih trendova i u Hrvatskoj i u cijeloj Europskoj uniji.

KRATICE

RH	Republika Hrvatska
EU	Europska unija
HGK	Hrvatska gospodarska komora
DZS	Državni zavod za statistiku
BDP	Bruto domaći proizvod
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku)

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.